

*Прожитковий мінімум:
пропозиції щодо методики обчислення*

*Лібанова Е.М., академік НАН України
дир-р Інституту демографії
та соціальних досліджень
імені М.В.Птухи НАН України*

Принципово неможливим є існування в одній унітарній державі кількох прожиткових мінімумів:

- ✓ офіційно встановленого
- ✓ т.зв. фактичного, що розраховується офіційним органом _ Міністерством соціальної політики
- ✓ рівня забезпечення ПМ

Це суперечить логіці визначення категорії ПМ

ПМ розробляється для визначення потреб у соціальній допомозі та її розміру:

- ✓ максимальне охоплення всіх нужденних
- ✓ мінімально прийнятний рівень життя для кожної особи, тобто врахування всіх базових потреб
- ✓ запобігання демотивації працездатних осіб самостійно заробляти на прожиття собі та своїм утриманцям
- ✓ врахування швидких змін у споживанні
- ✓ ефективне адміністрування

Чинна методологія визначення ПМ постійно критикується, і вона дійсно має численні недоліки. Значна їх частина пов'язана із прагненням нормувати всі складові споживання, зокрема непродуктивних товарів та послуг. Практично всі норми за винятком норм харчування не мають належного обґрунтування й дають приводи для численних спекуляцій.

Пропозиції щодо зміни:

1. Видається найбільш прийнятним розрахунок ПМ на основі структурно-нормативного підходу:

- ✓ продовольча складова визначається нормативним методом за віковими групами (0-5; 6-19; 20-64; 65-74; 75+); її розробляють виключно фахівці-медики
- ✓ питома вага продовольчої складової визначається для кожної вікової групи окремо; її можна визначати статистичним або експертним шляхом, виходячи із специфіки споживання населення різного віку

2. Варто перейти до розрахунку ПМ для родини (домогосподарства), що дасть змогу визначити т.зв. умовно-постійні витрати та позбавить від необхідності використання шкал еквівалентності

Приклад розрахунку за даними 2018 року:
пропозиція ІДСД передбачає істотні зміни питомої ваги ХС,
зокрема помітне її збільшення для осіб фактичного
працездатного віку (вимога запобігання дестимуляції) і
зменшення для осіб віком 75+ (необхідність врахування витрат
на ліки та медичну допомогу загалом)

Вік	Харчова складова	ХС = 0,5 ПМ	Диференційована частка ХС в ПМ (за розрахунками МСП)	Пропозиція ІДСД щодо частки ХС в ПМ
0-5	1638	3276	$1971/0,528=3733$	0,5
6-19	2210	4420	$1971/0,581=3392$	0,4
20-64	1668	3336	$1668/0,398=4191$	0,6
65-74	1325	2650	$1325/0,482=2749$	0,4
75+	1325	2650		0,3

Приклад розрахунку за даними 2018 року:
різниця у розмірах ПМ (за розрахунками МСП і пропозицією ІДСД) для домогосподарств різних типів пов'язана, головним чином, із збільшенням частки ХС у ПМ для працездатних осіб

Склад родини	Офіційно затверджений ПМ	ХС за розрахунками МСП	ПМ за розрахунками МСП	ПМ за пропозицією ІДСД	Схема розрахунку
2 особи (20-64) + 1 (0-5)	5 147	6 612	11 490	9 170	$(1668/0,6)*2 + 1638/0,5 + 1668*0,2$
2 особи (20-64) + 1 (0-5) + 1 (6-19)	7 056	8 822	15 292	14 695	$(1668/0,6)*2 + 1638/0,5 + 2210/0,4 + 1668*0,2$
2 особи (20-64) + 1 (0-5) + 1 (65-74)	5 027	7 937	14 240	12 482	$(1668/0,6)*2 + 1638/0,5 + 1325/0,4 + 1668*0,2$
2 особи (20-64) + 1 (6-19) + 1 (75+)	5 027	10 147	14 240	13 586	$(1668/0,6)*2 + 2210/0,4 + 1325/0,3 + 1668*0,2$

Запропоновані зміни:

- забезпечать зрозумілість і прозорість обчислення ПМ
- значно звужуть можливості політичних спекуляцій
- істотно спростять адміністрування соціальної допомоги
- обумовлять доцільність переходу від оподаткування доходів індивіда до оподаткування доходів родини (домогосподарства), що передбачає сплату податків не за місцем роботи бухгалтером, а самостійно за місцем проживання
- неминуче ускладнять адміністрування збору податків
- кошти надходитимуть безпосередньо до громади, де мешкає родина (домогосподарство) і де надаються соціальні послуги (з благоустрою, медичні, освітні тощо)